

Exam. Code : 103203

Subject Code : 1120

B.A./B.Sc. 3rd Semester

MUSIC (Instrumental)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—50

Note : Attempt FIVE questions in all, Q. No. 1 is compulsory.

All questions carry equal marks.

1. Answer the following questions :

(i) - In which swar, Joda string of Sitar is tuned ?

(a) Mandar Madhyam Swar

(b) Pancham Swar

(c) Mandar Shadaj Swar

(d) Taar Shadaj Swar

(ii) Who did write the Granth Sangeet Ratnakar ?

(a) Bharat Muni

(b) Pt. Sharang Dev

(c) Pt. Ahobal

(d) None of the above

(iii) Name the Gharana of Ustad Inayat Khan :

(a) Jaipur Gharana

(b) Imdad Khani Gharana

(c) Itava Gharana

(d) None of the above

- (iv) With which Gayan Shailly Sool Taal is played ?
(a) Khyal (b) Tarana
(c) Thumri (d) Dhruwad
- (v) Name the first Rabab player of Gurmat Sangeet tradition :
(a) Bhai Firanda Ji
(b) Guru Nanak Dev Ji
(c) Bhai Mardana Ki
(d) None of the above
- (vi) Who was the father of Ustad Imdad Khan ?
(a) Ustad Fiyaz Khan
(b) Ustad Amanat Ali Khan
(c) Ustad Vilayat Khan
(d) None of the above
- (vii) Which is the sign of Sam ?
(a) + (b) ×
(c) 0 (d) 1
- (viii) On which instrument Ek Taal is played ?
(a) Pakhawaj (b) Tabla
(c) Dholak (d) Damru
- (ix) How many Shruties are there in Indian Music ?
(a) 20 (b) 22
(c) 24 (d) 26
- (x) Meend is a form of :
(a) Music note (b) Alap
(c) Taan (d) None of the above

2. Write life sketch of Ustad Abdul Halim Zafar Khan.
3. Compare Raag Kafi and Bhimplasi.
4. Define Krintan and Ghaseet.
5. Give an introduction of Sool Taal and write its dugun also.
6. Write the contribution of Sri Guru Nanak Dev Ji towards music.
7. Write in notation a Drut Gat of Raag Des with two Toras.
8. Write Historical development of music during 15th century.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਭ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
 - (i) ਸਿਤਾਰ ਦੀ ਜੋੜੇ ਦੀ ਤਾਰ ਕਿਸ ਸੂਰ ਤੇ ਮਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
 - (ੳ) ਮੰਦਰ ਮਧਿਅਮ ਸੂਰ
 - (ਅ) ਪੰਚਮ ਸੂਰ
 - (ੲ) ਮੰਦਰ ਸ਼ੜਜ ਸੂਰ
 - (ਸ) ਤਾਰ ਸ਼ੜਜ ਸੂਰ
 - (ii) ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ?
 - (ੳ) ਭਰਤ ਮੁਨੀ
 - (ਅ) ਪੰ: ਸ਼ਾਰੰਗ ਦੇਵ
 - (ੲ) ਪੰ: ਆਹੋਬਲ
 - (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

(iii) ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਯਤ ਖਾਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਘਰਾਣਾ ਸੀ ?

(ੳ) ਜੈਪੁਰ ਘਰਾਣਾ

(ਅ) ਇਮਦਾਦ ਖਾਨੀ ਘਰਾਣਾ

(ੲ) ਇਟਾਵਾ ਘਰਾਣਾ

(ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(iv) ਸੂਲ ਤਾਲ ਕਿਸ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਵਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(ੳ) ਖਿਆਲ (ਅ) ਤਰਾਨਾ

(ੲ) ਠੁਮਰੀ (ਸ) ਧਰੁਪਦ

(v) ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਰਬਾਬ ਵਾਦਕ :

(ੳ) ਭਾਈ ਫਿਰੰਦਾ ਜੀ

(ਅ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

(ੲ) ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ

(ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(vi) ਉਸਤਾਦ ਇਮਦਾਦ ਖਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੌਣ ਸਨ ?

(ੳ) ਉਸਤਾਦ ਫਿਯਾਜ਼ ਖਾਂ

(ਅ) ਉਸਤਾਦ ਅਮਾਨਤ ਅਲੀ ਖਾਂ

(ੲ) ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਯਤ ਖਾਂ

(ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(vii) ਸਮ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

(ੳ) + (ਅ) ×

(ੲ) 0 (ਸ) 1

(viii) ਇੱਕ ਤਾਲ ਕਿਸ ਸਾਜ਼ ਤੇ ਵਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(ੳ) ਪਖਾਵਜ (ਅ) ਤਬਲਾ

(ੲ) ਢੋਲਕ (ਸ) ਡਮਰੂ

(ix) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਰੂਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?

(ੳ) 20 (ਅ) 22

(ੲ) 24 (ਸ) 26

(x) ਮੀਂਡ ਕੀ ਹੈ ?

(ੳ) ਸੰਗੀਤ ਨੋਟ (ਅ) ਆਲਾਪ

(ੲ) ਤਾਨ (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਉਸਤਾਦ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਜ਼ਾਫਰ ਖਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੋ।
3. ਰਾਗ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਭੀਮ ਪਲਾਸੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।
4. ਕ੍ਰਿੰਤਨ ਅਤੇ ਘਸੀਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
5. ਸੂਲ ਤਾਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦੇ ਕੇ ਉਸਦੀ ਦੁਗੁਣ ਲਿਖੋ।
6. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਯੋਗਦਾਨ ਲਿਖੋ।
7. ਰਾਗ ਦੇਸ ਦੀ ਦਰੁਤ ਗਤ ਦੋ ਤੋੜਿਆਂ ਸਹਿਤ ਲਿਪੀਬਧ ਕਰੋ।
8. 15ਵੀਂ ਸਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :-ਕੁਲ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ। ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਅਂਕ ਸਮਾਨ ਹੈਂ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਂ :

(i) ਸਿਤਾਰ ਕੀ ਜੋਡੇ ਕੀ ਤਾਰ ਕਿਸ ਸੁਰ ਸੇ ਮਿਲਾਓ ਜਾਤੀ ਹੈ ?

(ਕ) ਸੁਂਡਰ ਸਘੁਸੁ ਸੁਰ (ਖ) ਪੰਚਮ ਸੁਰ

(ਗ) ਸੁਂਡਰ ਷ੜਜ ਸੁਰ (ਘ) ਤਾਰ ਷ੜਜ ਸੁਰ

(ii) संगीत रत्नाकर ग्रन्थ किसने लिखा ?

(क) भरतमुनी (ख) पं. शारंग देव

(ग) पं. आहोबल (घ) उपरोक्त में से कोई नहीं

(iii) उस्ताद इनायत खाँ का कौनसा घराना था ?

(क) जयपुर घराना (ख) इमदाद खानी घराना

(ग) इटावा घराना (घ) उपरोक्त में से कोई नहीं

(iv) सूल ताल किस गायन शैली के साथ बजाई जाती है ?

(क) ख्याल (ख) तराना

(ग) ठुमरी (घ) ध्रुपद

(v) गुरमत संगीत परम्परा में पहला रबाब वादक :

(क) भाई फिरंदा जी (ख) गुरु नानक देव जी

(ग) भाई मरदाना जी (घ) उपरोक्त में से कोई नहीं

(vi) उस्ताद इमदाद खाँ के पिता कौन थे ?

(क) उस्ताद फैयाज खाँ

(ख) उस्ताद अमानत अली खाँ

(ग) उस्ताद विलायत खाँ

(घ) उपरोक्त में से कोई नहीं

(vii) सम का कौनसा चिन्ह होता है ?

(क) + (ख) ×

(ग) 0 (घ) 1

(viii) एक ताल किस वाद्य पर बजाया जाता है ?

(क) पखावज (ख) तबला

(ग) ढोलक (घ) डमरू

(ix) भारतीय संगीत में कितनी श्रुतियाँ होती हैं ?

(क) 20 (ख) 22

(ग) 24 (घ) 26

(x) मींड क्या है ?

(क) संगीत नोट (ख) आलाप

(ग) तान (घ) उपरोक्त में से कोई नहीं

2. उस्ताद अब्दुल हलीम जाफर खाँ की जीवनी लिखें।
3. राग काफी तथा भीमपलासी की तुलना करें।
4. कृन्तन तथा घसीट की व्याख्या करें।
5. सूल ताल का परिचय देकर उसकी दुगुन लिखें।
6. श्री गुरु नानक देव जी का संगीत प्रति योगदान लिखें।
7. राग देस की द्रुत गत दो तोड़ों सहित लिपिबद्ध करें।
8. 15 वीं शताब्दी में हुए संगीत के ऐतिहासिक विकास संबंधी लिखें।